

vid heder med värmerna äförför kvar att hämta den eld som
vadat i den förra vinteren och är nu i den här.

Litterär

Litterär Tidning.

N:o 72.

Fördagen den 7 September.

1839.

Litteratur.

Brage och Idun. 2:e Röpenhamn 1839.

(Fors. o. s. fr. föreg. Nr.)

Florinna.

Jag wet ei, om ditt ögas eld jag tolka bör:
Men i enhvar deß blitx mig när en ewighet
Af lif; jag förr ej lefswat har; från denna stund
Begynna mina år.

Amundus.

Från denna stund jag bör,
En paradies näcktergal, i lifwets träd,—
Med dig, deß schönsta blomma, dig, deß schönsta frukt!

Florinna.

Är jag en ros, en solros då helt wisst jag är:
Jag känner, att jag blott åt Dig mig wända kan;
Att, hwad mitt anset strålar ut, är Du, blott Du;
Att allt mitt väsen tånds af denna sol, och döe
När den mig flyr — når tidens byts... Hwad har jag sagt!

Amundus.

Förtjusen! besegla det!

Han kysser henne.

Mitt hjertas brud!

Florinna.

Var detta då beseglingen?

Amundus.

Förnam du ej

I den, att tiden är för oss tillintetgjord,
Att ej hans skiften gälla mer för sikt förbund?

Florinna.

Mig tycks, du war mig i en nettid re'n bekant.

Amundus.

När war du främmande för mig? när igg för dig?
Östligliga twillingstankar, gingo wi
Ur samma upphof; worg ett och äro ett,
Och blifwa det från himlakropp till himlakropp;
Med ständigt mer gemensamt rik utvecklingskraft,
Med ständigt högre siegning af deß gudadrift.

Florinna.

Hur ålsfligt huda lätans ord från ålsflig mun!

Amundus.

Du will, på sådan själwandring, följa mig?

Florinna.

Din är jag! — Afstånd, tweekan, skygg okunnighet.
Jag hade låtsa bort, till åfwentys; men ack!
Din wackra själ stod läslig i din första blick,
Och hwad är ålse å annat, än att djupt förstå?
Och hwad är kärlekens förstånd, om ej begår
Af offret, att åt offerlägan gifwa sig?
Som himmelen deruppe med sin sternehår,
Så öppen är mitt hjertas rymd, och famnar dig
Med all sin anings vysa frid och skara lust,
Med alla sina gyllne känslors lusa vidd.
O, wore den så grånslös, som min tacksamhet!

Amundus.

Ha, wissste du, hwad du mig är!

Florinna.

Hwad mäktar jag
För dig att vara? — Dock, du will; jag lyder. Kom!
Lyft på din arm, högt öfwer jordens moln, din mō;
Men fall mig, om på minsta vis din hielteban
Kag hämmar; än i fallers blink jag lycklig dā
Mig prisar, att mig unnats dō — till gagn för Dig!

Amundus.

Nej! lefwa! lefwa! — Höga Tylgia! Urbild din
Åf allt det renaste min ande eftertrår!
Blestig med mig min herrskarthron; och lär mig rått,
Att furstlig bön och furstlig handling öswa der
För tufsende, till båtnad, åra, frihet, wäl!
Må öden komma, — bringa sorger, bringa band:
Wi segrar; och från eldsast trohets bål tillfist
På flammor fly wi till vår kärleks fosterland.

Carl Wilh. Aug. Strandberg, student i Lund, har lämnat ett stycke: *Chules Lof*, en nästan för grann, ej nog helgjuten, tafsa i den hertaste colorit af Nordens natur och folkkaraktér, wiherligen utan stor originalitet, men bewisande omiskänsliga poetiska anlag, stor magt över formen och lycklig förmåga i den schildrande skaldarten. Sveriges unge skalder kunnna halsa honom välkommen på den fosterländska Parnaßen. Till hans förtjent måste man åsven räkna hans frihet från Tegnerismen. — Adlersparres stycke *Till Dehle'schläger* är bara ord. — Wackra är Ingemanns Epretoner, P. L. Müllers *Tusmörke*-sange; Asylet af Nikolai Krossing; Slöret på hexameter af C. Hauch, i åcta exiss ton. — Blickers och Collets romaner, Möllers Gustaf Wasa, behaga oss icke, ty de förra är matta esterförlingar efter folktvistsans yttre form och talesätt, utan des anda, och den seduare är en naken historisk biografi.

Smärre Dikter af Kjellman Göransson. Stockholm. 1839. 53 sid. 24 sil.

Envis, dock något Almqvistisk, originell ton genomgår dessa dikter, sälunda utmärkande dem från andra nybörjares, hvilkas lyra är en resonansbotten för alla möjliga toner, af hvilka dock ingen är deras egen. Denne ton är didaktisk-allegorisk, ty denne skalds starkaste sida är den poetiska refexionen, sinnrika tankar, i allegorisk drägt. Endast i denna ton lockas han, i allt historiskt t. ex. ballader lyckas han icke. Sinnrikheten, det pikanta i tanken, är det han mest esterfkar, ej alltid med framgång, ty han stränder sundom, blir dunkel eller trivial, med ett ord ord affecterad. De bästa styckena åter skola alltid intagas i en framtida Svensk Anthologi. Dessa de bästa styckena är följande: Den hvita Sjörosen, der den platta sens-moralen bör vara borta. Hur sinnrikt annars att Papilio flyr från sin trogne Rosa till den magiskt lockande Sjörosen och när han väl hvilat sig vid hennes barm, slår hon sina armar om honom och stiger ned i sitt rike, icke hans. (Näckrosen sammansluter sin blomkrona om estermiddagen och sänder henne under wattenytan.) Det är en skön och betydelserik naturmyth. Tanke och Känsla schildrat tanken som en örn, som förgäves ilar i den wida kalla världens oändlighet och trots måste återvända till sin jord, då åter känslan är en fjäril, som vid rosens barn lefver för att njuta och dö af njutning. Grundtancket är här osann och förkälig. Känslan kan åsven omfatta det oändliga och tanken, som förskar efter löningen af lifwets gavor, åsven om han mislyckas, är sublim i sin strid och bör ej beles. Den känsla, som blott är "den skimmerwingade minutens son," är epikureisk och förkälig.

Här är tanke och känsla två ensidiga extremer, som dock båda genomtränta hvarandra. — Med Min dibröder menar skalden den alm, som växt på hans woders graf ur hennes bröst.

Ach! det bröft,
Som fördom fullt af lis och kärlek bjöds
Åt mina barnaläppars försia hunger,
Har sedan multnande uppmamar dig;
O, du har diat af min moders hjerta,
Och du är derföre min egen broder,
Du höga alm! — Du dunkelika alm!
Ur dödens brunn du suger lifwets nectar,
Hvem wet, om ej i dina gröna blad
Gå nerter, hvilka fördom gått hos henne,
Som kärleksfullt mig slockt i sina armar;
De nerver, som i hennes varma hjerta
Af modersömheth darrade för mig,
Kanhända just desamma nu hos dig,
Se dina blad en mild sympatisk fusing?
Desamma blod, som fördom flammade
Så rosenrödt på hennes unga kinder,
När hennes wän, min fader, henne kyfte;
Kanske att det med swala wägor rinner
I dina ädror och förvandlat sig
Wid solens kyfar till det milda gröna,
Som smeker mina blickar, stillande
Den hunger efter könhet, som beständigt
Dem jagar tränande kring hela verlden etc.

Den sköna konsten är en jordisk skugga af Jehova, treenig som han, i Bilderkonsten är skaparen, Dikten försonaren, Musiken Herraus helga Ande, men skuggan kan ge ut sig för wistende, känste för Gud, själens hunger efter Gud kan mättas med konst allena (Grekerne, Katholicismen, moderna Konstbegärndingen). Då prattar Satan, den första konstnären, som föraktar Gud. — En sinnrik dist. — Ufw en och Lärkan. Uswen sade till Lärkan jag älskar dig, w ill du bli min. Då hon nekade, sade han, spänande sin elo: jag älskar dig, du skall bli min. Han åt hennes hjerta och sade: jag älskar ej, nu är du min. Detta sinnebildar att njutningen är kärlekens gräs, att kärleken endast är längtan, wechselvhållande mellan jag och du, och att när längtan är tillintetgjord genom den selfwilliga eller twongna njutningen, är kärleken slut. — Den tre. Zulma will ligga till wenster om Sultanen i gravven, ty hon ligger då närmare hans hjerta, men Zais will ligga till höger, ty hennes ligger då närmare hans. En sinnrik bild af kärlekens selfförståelse. — Don Juans sista åfventyr har förräffliga schildringar. Grundtancket är den att Don Juan af utlig kärlek af sinnlighet farit från den ena rosen till den andra, förstörande alla, tills han fann sin Nemesis i en verklig kärlek, som ledde honom till selfmord. Den andessicka, som under novicens drägt uppträder med demonisk magt, är jordens dotter, den personifierade sinnberusningen med sin ihälighet. För den dukar han under. — Den högre kärleken är en tafsa från Christendomens första tid, der en älskares svartshuka försvinner, då han lärt känna skillnaden mellan en jordisk och en himmelsk kärlek, af hvilka den ena är långt ifrån att utsluta den andra och twortom den Christina kärleken helgar den jordiska. — Henrik Heine är en bild af den snills-

rika, den trostlöst förtvistande, sönderslitna skalden, som mör-
dade sin hvita Engel, hårde allt: hela werlden, mense, helf-
wete, himlar och Gud och sig sjelf; än swingar han sig åt mol-
nen och skattar åt solen och än sörter han sig till jorden och
blöder och gråter. Än finniger han lust att englarne rodna
af fröjd; än gnishar hans röst att det ristar i djupet af werl-
darnes själ. Han är en sfön Apollo-bild, men utan hjerta. —
Skydds Engelinus födelse är en förklaring af moder-
kärlekens helsuppofting och andens genesis efter döden ur sitt
stroförd och förklaring till en skyddsengel för den ålskade. —
Den falska Himmelen har en djup grundtanke, ty den
finnebildar kärleken hos den förmillade anden, som fördjupar sig i
det jordiska, ser der en stenbild af himmeln såsom wore den
himmeln helf och fångslas för ewigt af deß lög. En flicka
ser himmeln återglänsa på Vetterns yta och ser sjernorna af-
speglia sig i deß djup och tror att det är himmelen och sörter
sig ned. — Condoren häntyder på sällheten att dö som
barn, innan sonden ännu hunnit besläcka. — Rosens ålskare.
Rosen förskräcker fjäriln, såsom en skimmerwingad mask, och
Maktergale, emedan hon åskar menniskan, som förstår att
fatta hennes väsen och är hennes spegelbild. En fin-
nebild af naturlifwets tränad till menniskan. Björjan är yoe-
fist. Eendet är en sinnrik erotisk dikt, om kärlekens qual och
skillnaden mellan den finneberusande kärleken och den rena u-
roniska. De öfriga dikterne äro ord, liksom vanligtvis i vå-
ra poesier utan tankar.

Kongl. Wetenskaps-Academiens Handlin-
gar för år 1837. Sthm 1838. 8:o.

(Forts. fr. föreg. Nr.)

3. Ichthyologiska Bidrag till Skandinavien Fauna. — I. Släget Syngnathus. Förf. lem-
nar här en öfversigt af våra inhemska arter af detta släkte.
Han indelar det i 2 sektioner I. Tångsnålloer (Syngna-
thi Marsupiales, pinnis pectoralis instructi), som hafwa
kantig kropp och fjärtfena, och II. Hafsnålar (Syngnathi Ophidii
Pinnis pectoralis carentes), hvilka hafwa trind
eller obetydligt kantig kropp och sakna fjärtfena. Till förra
sektionen hör S. Acus L. och S. Typhle L. Genom
att närmare granska förhållandet har förf. kommit till det re-
sultat, att S. Acus, hvilken hvarje Swens Ichthyolog tror
sig känna, icke är den rätta S. Acus Linn. utan deß S. Ty-
phle. Förf. beskrider väl ej möjligheten, att ju S. Acus kan
finnas vid Svenska kusterne, men han har helf aldrig sett
den der. Prosten Ekström har också i sin Afh. om Nördl. Fi-
star beskrifvit S. Typhle under namn af S. Acus, förmöd-
ligen förledd af det under S. Acus af Linné upptagna Swen-
ska namnet Käntnål, då S. Typhle icke i Linnés arbeten
fätt något Svenskt namn. Hade våra inhemska författare,
som upptagit S. Acus som svenskt, fastat behörig uppmärksam-
het på Linnés synomer, (ett oändgängligt vilkor för att rätta
förstå honom, emedan de äro att betrakta som Commentarier
till hans korta diagnoser) så skulle man längesedan varit ense
om att "Käntnål" är ingen annan än S. Typhle, ty Ar-

*) Att man icke alltid mistagit sig på S. Typhle finna vi af
den i. f. Trangenius's acken, Sthm. 1784, der den
citeras för Bohuslänska färgårdens.

tedis artmärke "corpo medio hexagono" är på denna art
högst evident, ehuru Linné, som aldrig tyckes sett efter denna
skildrad, införde i sin diagnos "corpo sexangulato", hvilket
beständt är oriktig, ty framre delen af kroppen ända till a-
nus är distinct 7 kantig, samt derifrån till ryggfenans slut 6
kantig, hwarefter det öfriga af skjerten är 4 kantigt. Syngna-
thus Acus Art. åter, "corpo me di o heptagono," har
Linné endast distingverat: "corpo septemangulato," hvoris
genom denna confusion uppkommit. Den rätta S. Acus Linn.
(Syngnathus aiguille Lacépède Hist. Nat. des Poissons T. 2. p. 39 e. fig., quartuppl.) förekommer deremot vid Eng-
lands kuster. Det är på denna förväxlade S. Typhle, som den
interehanta upptäckten**) gjordes att hanne har under buken
en lång sfida, hvare han upptager och utkläcker rommen, samt
i ungarnes första period vid minsta fara innesluter dem för
ytter vält. Se Wet. Ac. H. 1831 och 1833. — Till Hafsnå-
larna för förs. 3:ne arter, hvaraf 2 är först af honom
angifta som Svenska, neml. S. equoreus Linn., som han
föres till en egen afdelning: "pinna caudali rudimentaria,
e radiis 4: s. 5 brevissimis composita; (parte majore pinnæ
dorsalis ante latitudinem ani sita) och S. lumbrieiformis
Yarr., hvarom mera nedan före. Som artmärke för S.
equoreus anförs förs.: "Truncus sat distincte angulato; lon-
gitudine rostri distantiam a centro oculi ad marginem
operculi superante. Denna art, som är den störste af våra
inhemska, honome likväl alltid förra än hammarae, fann förs.
i Bohusläns färgård; Adj. Marklin hade redan 1822 funnit
den vid Trondhjem i Norriga och berättar att altmogen der
brukar tråda en tråd genom fisken och upphänga honom i ta-
ket, menande att dit han vänder sig kommer vinden snart att
blåsa, och att han således är en väderspåman. Till de ansörda
synonymerna finna vi tillägga: "Cheval marin pipe" Encycl. Method. och "Le Syngnathus pipe" Lacép. I. c. p.
39. — Till den andra afdelningen af Syngnathi Ophidii:
"Pinna caudali omnino nullæ; (parte majore pinnæ dor-
salis pro ne latitudinem ani sita) hafbras den Wanlig
Hafsnålén, S. Ophidion Linn. (Le Syngnathus Ophi-
dion Lacép. I. c.): "corpo teretiusculo, gracili, fere
lineari; longitudine rostri distantiam a centro oculi ad
marginem operculi iegante; ano circa medium corporis
sito", (om hvilken man i Sverige aldrig varit oviss, men
som isymnerhet Engelska auctorer förblundat) och den lilla S.
lumbrieiformis Yarr. "corpo teretiusculo, crassiori;
rostro apice reflexo, breviori, distantiam a centro oculi
ad marginem operculi non attingente; ano circa anterio:
rem 1:3 longitudinis corporis sito", hvilken nya recrut
för vår Fauna förs. upptäckte i ytter skären af Bohusläns fär-

**) Det är bekant att en Engelsman, och 2:ne Swenskar, Ad-
junten Marklin och Prosten Ekström tågat om heder af upp-
täckten. Den förstnämnde hade redan i förra selet gjort
denna upptäckt, men hans anteckningar hafwa ej förr än i
våra dagar blifvit bekantgjorda. Adj. Marklin upptäckte
förhållander under sitt vistande i Norriga 1822, då han
fick rommefinna honom (hvilka sakna marsupium). Deras
uppsats derom, som läret åtföljt hans öfriga anteckningar
till K. Wet. Ac., lärer förfömitt, men upptäckten var
redan omnämnd på de Tyska Naturforskarnes sammankomst
i Berlin 1828. Ett par år därefter gjorde Prosten Ekström
samma upptäckt, hvilken föranledde Pro. Rezinus att a-
natomiisti undersöka fisken, hvaraf resultater är införda i
W. Ac. H. för år 1833.

gård, der den färs på minst 16 fannars dinaft watten. Wid stränderna fägs förf. den aldrig uppfästas, åtvensom han aldrig kom öfwer någon hona. Åtven denna har samma egenskap som de öfriga till afdelningen *S. Ophidii* hörande arter, att honan bär rommen under buken tills ungarne blifvit utkläckta, hvorom mera i den nedanföre omnämnda afh. om en metamorphos hos Lilla Hafsnälen. — Denna intressanta afhandling är följes af figurer, tecknade af F. v. Wright, en yngre bror till utgivaren af "Swenska Fiskar" och "Sk. Fiskar," och som synes berömligt tråda i sina bröders fotspår öfwer främre delen af alla slägter Syngnathi Swenska arter, samt hel figur af *S. lumbriciformis*. *)

II. Slägret Callionymus Linn. — Som honan och honan af *Callionymus Lyra Linn.*, äro hvarandra mycket olika, hafwa flera författare gjort 2:ne species deraf, och kallat honan *C. Dracunculus Linn.*, emedan hans diagnos för denna wida sydligare förekommende fisk åtven påfade in på honan af *C. Lyra*; men som endast hannar fingoſ af det ena slaget och endast honor af det andra, så började man antaga att de varo af samma art. År 1830 fann en af våra flickligaste Ichthyologer, Doct. Schagerström, wid Landskrona en fisk, som mycket liknade honan af *C. Lyra* eller den sälka *C. Dracunculus*, och hvilken han antog för hanen till denne sednare, (se Wet. Ac. Handl. 1833.) men fram. Prof. Fries, som 1836 i Bohuslänska stårgården lyckades åtven få ett hansexemplar af den förmadade *C. Dracunculus*, har vid närmare granskning funnit att den är en för vår inhemska fauna helt och hållet ny art, neml. *C. maculatus*, *Rasinesque*, för hvilken han anförl följande artmärke: "*Pinna dorsalis posterior maculatus ocellatus, in pluribus seriebus positus; Maculae pinnae dorsalis anterior posteriore altior, radio vero primo longitudine trunci breviora.*" Honan har hittills icke häftades blifvit funnen. — I 4:de häftet af Wrights "Skandinav. Fiskar" leveras förrättliga figurer öfwer båda arterne. — Den rätta *Callionymus Dracunculus Linn.* har hittills icke funnits i våra haf.

III. Slägret Clinus. Cuv. — ett från *Blennius* (*Linn.*) främsiltigt slägre har genom förf:s noggranna undersökning gifvit Swenska Faunan 2:ne representanter, den ena *Cl. maculatus* är först upptäckt och uppkallad af Fries, (med figur af Wright i 5:e H. af "Skandinaviens Fiskar") den andra är den hittills outreda *Tangibrosme* No 4 i Ströms Söndmös Beskr p. 315, *Centronotus Lumpenus Nilss.* Synops. (excl. Synon. Linn. & Fabric.), *Clinus nebulosus Fries.* hvilken synes vara högst sällsynt; förf. fann blott ett enda exemplar (en hona) i Bohuslänska stårgården. Den första förekommmer oftare i Bohus stårgård och kallas af fiskare "Längebarn." Beskrivningarne öfwer dessa arter är mousier af noggrannhet. Artmärken uppgifwer förf. sålunda: *Cl. maculatus: elongatus, subcompressus, fronte cultrata, rostro*

prominulo, subadunco; radiis pinnarum pectoralium inferioribus elongatis, ceteris longioribus, apice liberis; cauda rotundato-truncata; radiis pinnae dorsalis 59—61 analis 36; — Cl. nebulosus: elongatus, fere linearis, teretiusculus, postice attenuatus, compressus, fronte arcuata, fere perpendiculariter declivis; rostro obtuso, aquilis; pinnis pectoralibus ovalibus, integris; cauda obovata, apice acutiuscula, radiis pinnae dorsalis 69—71, analis que 49.

(Forts. n. 9.)

Codex Juris Sveo-Gotorum antiqui. Vol. IV. — Södermannalagen, utg. af E. J. Schlyter. Lund 1833.

Äter har en del af detta ypperliga werk utkommit, som så fördelaktigt blifvit witsordadt af vår förste Litteratur- och Konst-Kritiker, se Litt. Fören. Tidn. 1833. — Detta band synes ej jävla det goda omdöme som fälldes öfwer werket's början p. a. st.

Papper och tryck äro wackrare än i de förra delarne. — Vi tillönske utgivaren mera ro än hittils för utgivandet af de återstående delarne, och önske, att dessa snart måtte följa de 4 hittills utkomne.

Önskligt wäre att utgivandet af *Scriptores Rerum Suecicarum medii aevi* och *Diplomatarium Svecanum* kunde fortgå i bredd med öfwanämnde werk, samt i noggrannhet måta sig dermed. Då af Scr. Rec. Sv. m. aevi 1:a delen utkom 1818, och den andra är 1828, så tyckes det, som man med skäl kunde ha väntat, att år 1838 få se 3:dje tomen deraf utkommo, men ännu lärer ej en enda rad deraf vara tryckt, kanke ej påtankt. Brist på affärtning måtte väl ej vara skulden till affannander, då werket har öfwer 1000 subscriptenter. Det torde dersöre kanske nu ej vara ur vägen att anmärka, det tiden wäre inne, att gå allmänhetens billiga önskningar till mötes i detta häntende. — *Diplomatarium Svecanum* har blifvit fortsatt till år 1830, men med Liliegrens död afslannade och ingifvandet deraf. Liliegren intoswade i företrädet till 2:a Bandets 1:a del, att en sådan del årligen skulle utkomma; likväl är nu 5 år förslutne, sedan han afgaft detta löfte, och man har icke försport något om fortsättningen deraf. Liliegrens beklagansvärda fräsfälle borde likväl icke lagt hinder i vägen för ett werk, som är så oumbärlikt för vårt fäderneslands äldre historia. Vi undre högligen om icke det wore hans efterträdares honnörsak, (i fall det ej är hans skuldighet) att fortsätta utgivandet af detta dyrbara werk. Kunde, i fall försättningen deraf någonsin utkommer, mera diplomatisc noggrannhet iakttagas wid redigerandet af texten, än i de föregående delarne, wore man den blifwande utgivwaren dersöre särskilt förbunden. — Sjöborgs Samlingar före Norden's Fornålskare tyckas åtven wanta samma öde som *Diplomatarium Svecanum* och m. fl. — x² —

Tryckfel.

I föreg. Nr: 3 kol. 1 sp. 4 rad. n. st: *cudiner 1, undiner.*

Gefle, hos A. P. Landin.

*) *S. Hippocampus Linn.*, som så allmänt förekommmer i Oceanen, bekom Adj. Martlin, under sitt wistande i Norriga 1822, af sidsfolk i trakten af Trondhjem, men kan nu, efter så lång tid, ej påminna sig om den åtven der fängades, hvilket icke är orroligt.